

УЧАСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ГУМАНІТАРНИХ КЛАСТЕРАХ В УКРАЇНІ

ПРАКТИЧНИЙ ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК

Матеріал зібрано й оформлено в межах проєкту «Посилення спроможності громад через локалізовані дії та багатосекторальну екстрену підтримку в південних і східних регіонах України», що здійснюється в межах мультидонорського проєкту «Посилення постраждалих від війни громад України через місцеві ініціативи (EMPOWER)», що фінансується Федеральним міністерством економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) спільно з Генеральним Директоратом Європейської Комісії з питань цивільного захисту та гуманітарної допомоги та реалізується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) ГмбХ.

Лютий 2026

ЗМІСТ

Словник абревіатур	4
Вступ	5
1 Кластерний підхід (Cluster Approach)	6
Що таке кластерний підхід?	6
Принципи гуманітарної діяльності	7
2 Гуманітарні кластери в Україні	8
Система кластерної координації	8
Хто координує гуманітарні кластери в Україні?	8
Рівні роботи кластерів	9
Основні функції кластерів згідно з підходами МПК	9
Ключові документи гуманітарного циклу	10
Архітектура кластерів в Україні	11
Інструменти координації, які використовують в Україні.	12
3 Чому важлива участь ОГС у кластерах?	14
Роль ОГС у гуманітарній системі	14
Вигоди для ОГС від участі у кластерах	14
Ризики для ОГС, які не беруть участі в кластерах.	15
4 Як організований кластер і як працює на практиці?	16
Структура кластера	16
Основні процеси роботи кластера	17
5 Дорожня карта приєднання ОГС до кластерної системи в Україні	18
Висновки	23
Додатки і корисні посилання	25
Загальна координація та стратегічні документи	25
Контакти й координаційні інструменти	25
Сайти гуманітарних кластерів (Ukraine Response)	26
Міжнародні стандарти й політики	27

СЛОВНИК АБРЕВІАТУР

ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я
ВПП	Всесвітня продовольча програма ООН
ГК	Гуманітарний координатор
ГКК	Гуманітарна команда країни
МОМ	Міжнародна організація з міграції
МПК	Міжвідомчий постійний комітет
МФТЧХ і ЧП	Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця
НУО	Неурядові організації
ОГП	Огляд гуманітарних потреб
ОГС	Організації громадянського суспільства
ОМС	Органи місцевого самоврядування
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ПГПР	План гуманітарних потреб і реагування
ПГР	План гуманітарного реагування
ПРООН	Програма розвитку ООН
УКГС ООН	Управління ООН з координації гуманітарних справ
УВКБ ООН	Управління Верховного комісара ООН у справах біженців
ФАО	Продовольча та сільськогосподарська організація ООН
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд ООН
ААР	Підзвітність перед постраждалим населенням
СРМС	Мінімальні стандарти захисту дітей під час гуманітарної діяльності
ІМО	Information Management Officer
PSEA	Захист від сексуальної експлуатації та насильства
UHF	Ukraine Humanitarian Fund
UNFPA	Агентство ООН з питань сексуального та репродуктивного здоров'я
WASH	Вода, санітарія та гігієна

Вступ

Повномасштабна війна в Україні суттєво ускладнила гуманітарну ситуацію та водночас посилила роль ОГС у наданні допомоги постраждалому населенню. Саме місцеві й національні організації найчастіше першими реагують на кризові події, працюють безпосередньо з громадами й мають глибоке розуміння локального контексту. Водночас ефективність гуманітарної відповіді значною мірою залежить від того, наскільки узгодженими є дії всіх учасників — державних структур, міжнародних організацій і ОГС.

Для забезпечення узгодженості в Україні діє кластерна система гуманітарної координації, яка об'єднує організації за секторами допомоги (захист, освіта, охорона здоров'я, житло тощо) і створює спільний простір для планування, обміну інформацією і спільних рішень.

Участь у кластерах надає ОГС доступ до актуальної інформації про потреби населення, можливості фінансування, партнерства й механізми впливу на гуманітарне планування на національному і регіональному рівнях.

Цей практичний посібник розроблено для того, щоб допомогти організаціям громадянського суспільства:

- зрозуміти, як функціонує кластерна система в Україні;
- усвідомити переваги участі у кластерах;
- отримати чіткий покроковий алгоритм для приєднання до кластерної координації;
- навчитися ефективно користуватися інструментами гуманітарної системи.

Гайд адресований керівникам і співробітникам ОГС, волонтерським ініціативам, а також новоствореним організаціям, які прагнуть інтегруватися в гуманітарну систему, зробити свою діяльність видимою та посилити вплив на добробут громад. Він може бути корисним і представникам ОМС і іншим зацікавленим сторонам, які працюють у сфері гуманітарного реагування.

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД (CLUSTER APPROACH)

ЩО ТАКЕ КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД?

Це механізм міжнародної координації гуманітарної допомоги, запроваджений у 2005 році Міжвідомчим постійним комітетом (МПК) під егідою Управління ООН з координації гуманітарних справ (УКГС ООН).

Його головна мета — посилення передбачуваності, відповідальності й ефективності гуманітарної відповіді шляхом організації діяльності гуманітарних акторів у тематичні сектори («кластери»).

Кластер (Cluster) — це формальна координаційна структура в межах гуманітарної системи, створена для:

- узгодження зусиль гуманітарних акторів у конкретному секторі;
- уникнення дублювання та прогалин у допомозі;
- забезпечення спільних стандартів і підходів;
- підвищення ефективності використання ресурсів.

Кластери активують у відповідь на надзвичайні ситуації, а згодом їх можуть деактивувати чи передати національним структурам (IASC, 2024¹).

¹ Inter-Agency Standing Committee. IASC Guidance on Cluster Transition and Deactivation. October 2024. 26 p

ПРИНЦИПИ ГУМАНІТАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кластерний підхід ґрунтується на **основоположних гуманітарних принципах** (ООН, 1991²; ООН, 2003³):

1. **Гуманність (Humanity)** — людські страждання повинні полегшуватися всюди, де вони існують. Метою гуманітарної діяльності є захист життя і здоров'я та забезпечення поваги до гідності людей.
2. **Нейтральність (Neutrality)** — гуманітарні організації не стають на бік жодної зі сторін у збройних конфліктах і не беруть участі у суперечках політичного, расового, релігійного чи ідеологічного характеру.
3. **Неупередженість (Impartiality)** — гуманітарна допомога надається виключно на основі потреб, із пріоритетом для найбільш термінових випадків, без будь-якої дискримінації за національністю, расою, статтю, релігією, соціальним станом або політичними переконаннями.
4. **Незалежність (Independence)** — гуманітарна діяльність не залежить від політичних, економічних, військових чи інших цілей, що переслідуються у районах, де здійснюються гуманітарні заходи.

² United Nations General Assembly. Resolution 46/182. Strengthening of the coordination of emergency humanitarian assistance of the United Nations. 19 December 1991

³ United Nations General Assembly. Resolution 58/114. Strengthening of the coordination of emergency humanitarian assistance of the United Nations. 17 December 2003

ГУМАНІТАРНІ КЛАСТЕРИ В УКРАЇНІ

СИСТЕМА КЛАСТЕРНОЇ КООРДИНАЦІЇ

Систему координації гуманітарних кластерів МПК активували в Україні у грудні 2014 року у відповідь на воєнні дії у Донецькій та Луганській областях. Відтоді кластери відіграють ключову роль у гуманітарному реагуванні — забезпечують узгодженість дій гуманітарних організацій.

У лютому 2022 року після початку повномасштабного вторгнення кластерну систему розширили на всю територію України, а її координаційна роль суттєво зростає.

ХТО КООРДИНУЄ ГУМАНІТАРНІ КЛАСТЕРИ В УКРАЇНІ?

- **Гуманітарний координатор ООН в Україні (ГК):** відповідає за загальне стратегічне управління гуманітарною відповіддю. *Станом на дату підготовки цього посібника* функції ГК виконує Матіас Шмале.
- **Управління з координації гуманітарних справ ООН (УКГС ООН):** забезпечує технічну підтримку, міжкластерну координацію та адмініструє ключові інструменти (метод 5W, контактні бази, координаційні платформи).
- **Агентства-координатори кластерів (Cluster Lead Agencies)** — спеціалізовані агентства ООН (ЮНІСЕФ, ВООЗ, ВПП, УВКБ ООН, ФАО тощо), які координують роботу у своєму секторі.

РІВНІ РОБОТИ КЛАСТЕРІВ

- **Міжкластерна координація (Міжкластерна координаційна група (МККГ)):** узгоджує діяльність між різними секторами для уникнення дублювань і прогалин.
- **Національний рівень (Київ):** визначає стратегічні пріоритети, формує плани гуманітарного реагування (ПГР) у відповідному секторі й створює тематичні робочі групи.
- **Субнаціональний рівень (області):** відповідає за реалізацію стратегічних пріоритетів, ПГР і надання підтримки гуманітарним організаціям на місцях.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ КЛАСТЕРІВ ЗГІДНО З ПІДХОДАМИ МПК

Ключові функції, які забезпечують узгодженість, ефективність і прозорість гуманітарної відповіді, що виконують кластери:

- **підтримка надання послуг (to support service delivery):**
 - картування та оцінювання якості послуг, моніторинг через систему 5W;
 - розробка механізмів уникнення дублювання заходів і виявлення прогалин;
 - планування гуманітарного реагування та створення стандартних операційних процедур;
- **інформаційне забезпечення ухвалення стратегічних рішень ГКК (to inform HCT's strategic decision-making):**
 - проведення аналізу потреб для визначення основних ризиків і вразливих груп;
 - картування активностей, які реалізують актори.
 - оцінювання спроможностей організацій, що працюють у сфері реагування, та виявлення прогалин;
- **планування та реалізація кластерних стратегій (to plan and implement cluster strategies):**
 - визначення потреб для планування реагування та внесок у Огляд гуманітарних потреб (ОГП);

- розподіл обов'язків між організаціями;
- забезпечення узгодженості стратегічних цілей із ПГР.
- **моніторинг і оцінювання реагування (to monitor and evaluate the response):**
 - збір і аналіз даних про потреби, ризики й виклики;
 - розробка індикаторів і механізмів перенаправлення до надавачів відповідних послуг;
 - регулярний моніторинг і оцінювання для забезпечення доступу людей до послуг і усунення дублювання та прогалин;
 - оцінювання ефективності реагування, обмін даними й адвокація на основі доказів для уряду й партнерів;
- **підтримка адвокації (to support robust advocacy):**
 - визначення колективних адвокаційних пріоритетів через консультації з партнерами кластера та агентством-координатором;
 - забезпечення включення цих пріоритетів до порядку денного ГКК з подальшим супроводом їх виконання;
 - додавання до кожного з цих пріоритетів планів дій і контроль їх реалізації;
- **розбудова національного потенціалу, підготовка й планування дій у надзвичайних ситуаціях (to build national capacity in preparedness and contingency planning):**
 - оцінювання потреб населення для посилення спроможності органів влади й місцевих організацій;
 - визначення національних відповідей і координація дій для уникнення дублювань;
 - заохочення активної участі населення для підвищення стійкості заходів захисту і їх відповідності потребам людей.

Ключові документи гуманітарного циклу

- **ОГП** — узгоджений аналіз гуманітарних потреб.
- **План гуманітарних потреб і реагування (ПГПР)** — спільний ПГР щодо пріоритетів, цілей, географії та цільових груп.

- **Мінімальні стандарти** — орієнтири для всіх кластерів (зокрема Sphere, CPMS).
- **Підзвітність перед постраждалим населенням (Accountability to Affected Populations (AAP))** — документ, який описує підхід гуманітарної діяльності, що передбачає участь постраждалих у прийнятті рішень, прозорість допомоги й доступні механізми зворотного зв'язку від постраждалого населення і розгляду скарг.

АРХІТЕКТУРА КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Принцип роботи Кластерів: гуманітарні організації згруповані за секторами допомоги (кластерами) для узгоджених дій. Кожен кластер відповідає за певну галузь (харчування, вода, здоров'я тощо).

За кожним кластером закріплене провідне агентство ООН і координатор кластера. Координатори організують роботу учасників, узгоджують плани й співпрацюють між собою.

Перелік кластерів і координаційних структур може змінюватися. Наведена нижче архітектура актуальна станом на січень 2026 року; перевіряйте оновлення в списках контактів УКГС ООН (OSCHA Contact List).

Таблиця 1. **Кластери**

Кластер	Агентство-координатор
Освіта (Education)	ЮНІСЕФ і Save the Children
Екстрені телекомунікації (ETC)	ВПП
Продовольча безпека й засоби до існування (Food Security & Livelihoods)	ФАО і ВПП
Охорона здоров'я (Health)	ВООЗ
Логістика (Logistics)	ВПП
Захист (Protection)	УВКБ ООН та БФ «Право на захист»
Житло й непродовольчі товари (Shelter/NFI)	УВКБ ООН у партнерстві з МФТЧХ і ЧП
Вода, санітарія та гігієна (WASH)	ЮНІСЕФ

Таблиця 2. Підкластери

Підкластер	Агентство-координатор
Захист дітей (Child Protection)	Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)
Гендерно зумовлене насильство (GBV)	UNFPA
Протимінна діяльність (Mine Action Sub-Cluster)	ПРООН

Таблиця 3. Робоча група

Робоча група	Співкоординатори
Група з питань готівки (Cash Working Group)	УКГС ООН, МОМ, МФЧХ і ЧП і Acted

ІНСТРУМЕНТИ КООРДИНАЦІЇ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬ В УКРАЇНІ

Таблиця 4. Інструменти координації, які використовують в Україні

Інструмент	Використання	Чому це важливо для ОГС?
HRPR (Health Resources Planning and Request) — система планування та запитів у сфері охорони здоров'я	Організації використовують для подання запитів на медичні ресурси (ліки, обладнання, мобільні бригади) й узгодження планів реагування	Дозволяє ОГС, що працюють у сфері охорони здоров'я, швидко отримувати ресурси, уникати дублювань і бути включеними до спільного планування
WASH Service Desk (Сервіс-деск з водопостачання, санітарії та гігієни)	Приймає заявки на ремонт, відновлення та технічне обслуговування у сфері водопостачання, санітарії та гігієни	Забезпечує швидке реагування на технічні проблеми в громадах і допомагає координувати дії між ОГС і партнерами кластера WASH

Таблиця 4. Продовження

Інструмент	Використання	Чому це важливо для ОГС?
Service Registry (Реєстр гуманітарних послуг)	Єдина онлайн-база даних гуманітарних послуг (захист, житло, готівка, охорона здоров'я тощо), що відображає, хто, де і що робить	Робить діяльність ОГС «видимою» для всієї гуманітарної системи, допомагає уникати дублювань і налагоджувати партнерства
Service Advisor (Кластер Захисту)	Онлайн-платформа для пошуку та картування послуг із захисту (protection) та суміжних секторів у режимі реального часу	Дозволяє ОГС швидко орієнтуватися, де доступні послуги, уникати дублювань, налагоджувати партнерства й забезпечувати доступність допомоги для постраждалих
Contact Lists (Списки контактів)	Офіційні розсилки, які ведуть координатори кластерів та УКГС ООН: запрошення на зустрічі, протоколи, шаблони звітності, термінові оновлення	Це «вхідний квиток» у кластер: без включення до списків організація не отримує інформації та не бере повноцінної участі у координації

Вся контактна інформація обробляється УКГС ООН від імені ГКК і використовується виключно для координаційних цілей.

ЧОМУ ВАЖЛИВА УЧАСТЬ ОГС У КЛАСТЕРАХ?

Роль ОГС у гуманітарній системі

ОГС — ключові учасники гуманітарного реагування в Україні. Вони працюють з громадами, швидко реагують на локальні потреби й часто першими надають допомогу постраждалим.

Участь ОГС у кластерах дозволяє:

- зробити їхній внесок системним, видимим і визнаним у загальній координації гуманітарної допомоги;
- забезпечити можливість брати участь у прийнятті рішень у цій сфері.

Участь у кластерах для локальних організацій **добровільна і відкрита**. Кластери не є донором і не фінансують проекти учасників безпосередньо, але надають **координаційну платформу**: спільні наради, обмін інформацією, вироблення стандартів допомоги, навчання тощо.

Вигоди для ОГС від участі у кластерах

1. **Доступ до інформації:** кластери надають актуальні дані про потреби (ОГП), ПГР і можливості фінансування та партнерства.
2. **Уникнення дублювання:** участь у координаційних зустрічах дозволяє узгоджувати дії з іншими акторами для забезпечення доповнюваності допомоги і запобігання її дублюванню.
3. **Вплив на планування:** ОГС можуть брати участь у формуванні стратегій та пріоритетів у межах кластерів, що дає змогу враховувати локальний контекст і потреби громад.

4. **Посилення партнерств:** кластери створюють можливості для співпраці з міжнародними організаціями, агентствами ООН, донорами й іншими ОГС.
5. **Підзвітність і визнання:** через участь у кластерній системі діяльність ОГС стає прозорою, стандартизованою та визнається на національному і міжнародному рівнях.
6. **Доступ до ресурсів:** участь у кластерах часто є передумовою для залучення фінансування від донорів і міжнародних партнерів.
7. **Доступ до експертної підтримки:** кластери й робочі групи, створені в межах кластерів, є носіями експертизи в певному секторі.

Загалом кластерна координація виконує і навчальну функцію для місцевих організацій. Через постійну взаємодію з досвідченими міжнародними колегами українські ОГС підвищують свою спроможність у гуманітарній сфері — вчать дотримуватися гуманітарних принципів, впроваджувати інклюзивні підходи, вести моніторинг і звітність за міжнародними стандартами.

Ризики для ОГС, які не беруть участі в кластерах

Якщо ОГС не беруть участь у кластерах, вони мають такі наслідки:

- обмежений доступ до координаційних процесів між ОГС і представниками ОМС;
- ризик дублювання чи прогалин у допомозі;
- менші шанси отримати фінансування від донорів, які орієнтуються на кластерну систему;
- обмежений вплив на гуманітарне планування та адвокацію інтересів постраждалого населення;
- ризик залишитися поза міжнародними гуманітарними стандартами (Sphere, CPMS);
- невидимість у міжнародній гуманітарній системі;
- брак доступу до інформації, зокрема щодо наявних гуманітарних акторів, проєктів та активностей, які реалізуються у межах відповідних кластерів.

ЯК ОРГАНІЗОВАНИЙ КЛАСТЕР І ЯК ПРАЦЮЄ НА ПРАКТИЦІ?

СТРУКТУРА КЛАСТЕРА

Кожен кластер — це координаційна платформа, що об'єднує різних акторів гуманітарного реагування.

Основні елементи:

1. **Координатор кластера (Cluster Coordinator)** — представник агентства-координатора, який відповідає за управління роботою кластера, скликання зустрічей, фасилітацію діалогу між учасниками, формування спільних рішень і, за потреби, **співкоординатор кластера (Cluster Co-coordinator)**, який надає допомогу координатору в реалізації вказаних функцій.
2. **Інформаційний менеджер (Information Management Officer (IMO))**, який забезпечує збір і обробку даних, підготовку аналітичних продуктів, зокрема за допомогою:
 - методу 5W (Who does What, Where, When and Whom — «Хто, Що, Де, Коли»);
 - карт покриття та прогалін (gap analysis);
 - баз даних учасників і послуг.
3. **Організації-учасники (Cluster Partners)**
До кластера входять:
 - агентства ООН (ЮНІСЕФ, ВПП, УВКБ ООН, ВООЗ та ін.);
 - міжнародні НУО (INGOs);
 - національні та місцеві ОГС;

- державні органи влади (не завжди);
 - донори (як спостерігачі).
4. **Робочі групи / підкласерні структури**, які створюють для спеціалізованих тем (наприклад, Технічна робоча група з питань віку та інвалідності).

ОСНОВНІ ПРОЦЕСИ РОБОТИ КЛАСТЕРА

Основними процесами роботи кластера є:

- **координаційні зустрічі (Cluster Meetings)**, які:
 - проводяться регулярно;
 - мають формат обговорень потреб, планування, презентацій нових проєктів, розподілу ролей.
 - передбачають розсилку протоколів зустрічей усім учасникам;
- **обмін інформацією**:
 - розсилки від координаторів і ІМО;
 - спільні бази даних (Service Registry, HumanitarianResponse.info);
 - публікації ключових документів (ОГП, ПГР, кластерні стратегії);
- **планування та пріоритезація (Strategic Planning)**:
 - формування ПГР;
 - визначення цілей, пріоритетних географічних зон і цільових груп;
 - погодження мінімальних стандартів у сфері (Sphere, CPMS);
- **моніторинг і звітність**:
 - подання даних усіма організаціями;
 - ведення карт покриття потреб і прогалін (coverage & gap analysis);
 - спільні звіти для донорів і ГКК;
- **підзвітність перед постраждалим населенням (AAP)**:
 - використання механізмів зворотного зв'язку (гарячі лінії, скриньки скарг, консультації);
 - залучення постраждалих до оцінок потреб і планування.

ДОРОЖНЯ КАРТА ПРИЄДНАННЯ ОГС ДО КЛАСТЕРНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Мета: надати покрокову інструкцію для ОГС, які прагнуть інтегруватися у кластерну систему гуманітарної координації, зробити свою діяльність видимою та отримати доступ до координаційних механізмів і фінансування.

Крок 1 **Визначте свій кластер** (Cluster Identification)

- Проаналізуйте напрями діяльності вашої організації (освіта, захист, охорона здоров'я, гігієна, водопостачання та продовольча безпека, житло, засоби існування тощо) і співвіднесіть їх із відповідним кластером.
- Ознайомтеся з актуальними ОГП і ПГР, щоб зіставити свою діяльність із гуманітарними пріоритетами в Україні.
- Якщо діяльність багатосекторальна (наприклад, психосоціальна підтримка й освіта), долучайтеся до кількох кластерів одночасно.

Крок 2 **Знайдіть координатора** (Contact Identification)

- Використайте офіційну базу контактів, яку адмініструє УКГС ООН.
- Збережіть контакти:
 - Cluster Coordinator відповідає за стратегічну координацію в кластері;
 - ІМО відповідає за збір, аналіз і верифікацію даних (зокрема, ActivityInfo).

Крок 3 Зверніться до координатора (Official Request)

- Підготуйте офіційний електронний лист на адресу Cluster Coordinator або ІМО, який є першим кроком для формального входження в кластер. У листі вкажіть:
 - назву організації (українською та англійською, якщо є офіційна);
 - контактну особу: ім'я, посаду, email, телефон;
 - географію діяльності: області й громади, де ви працюєте;
 - основні напрями роботи (activities): види допомоги, які ви надаєте (наприклад, грошова допомога, психосоціальна підтримка, розподіл гуманітарних наборів);
 - намір приєднатися до кластерної системи й прохання надати шаблон 5W (Who, What, Where, When and Whom) для реєстрації діяльності.
 - прохання включити вашу організацію до офіційного списку розсилки (Contact List & Mailing System).
- Використовуйте офіційний стиль комунікації: коротко, чітко й по суті.
- Додайте підпис із логотипом організації, якщо такий є.
- Якщо не отримали відповідь протягом тижня, нагадайте про свій запит повторним листом.

Крок 4 Зареєструйте діяльність у системі 5W (Operational Registration)

- Отримайте шаблон 5W (Excel або Google Sheet) від ІМО або координатора.
- Заповніть усі необхідні поля:
 - Who (Хто) — назва організації, контактна особа;
 - What (Що) — вид діяльності (наприклад, *cash assistance, psychosocial support, shelter repair*);
 - Where (Де) — область і громада, де реалізується проєкт;
 - When (Коли) — період реалізації (дати початку й завершення);
 - Whom (Кому) — групи населення, яким надається допомога (ВПО, стать, вік, інвалідність).

- Передайте шаблон ІМО для включення вашої організації до загальної бази.
- Перевірте дані після інтеграції, оскільки метод 5W використовується донорами, ООН та іншими кластерами для планування гуманітарної допомоги.

Важливо: інформацію в 5W потрібно регулярно оновлювати після завершення проєкту або змін у географії та масштабах діяльності.

Крок **5** **Долучіться до координаційних процесів і щомісячних зустрічей** (Participation in Coordination)

Після внесення вашої організації до системи 5W ви автоматично потрапите до офіційної розсилки кластера (Contact List & Mailing System). Це перший крок до повноцінної участі у координації.

- Ви отримаєте:
 - запрошення на регулярні кластерні зустрічі, у тому числі на зустрічі хабів (Cluster Meetings);
 - участь у тематичних робочих групах (Technical Working Groups, Task Forces);
 - доступ до протоколів і технічних матеріалів, які надсилаються після зустрічей.
- Під час зустрічей:
 - презентуйте свою діяльність і оновлення,
 - узгоджуйте плани з іншими учасниками,
 - використовуйте можливості для адвокації інтересів ваших отримувачів допомоги.

Важливо: пасивна участь (лише перебування в розсилці) не приносить користі, водночас ефективність кластера для ОГС розкривається тільки через активну взаємодію.

Крок 6 Дотримуйтеся гуманітарних стандартів (Compliance with Standards)

Участь у кластерній системі означає зобов'язання працювати за міжнародно визнаними принципами й стандартами. Це необхідна умова для довіри, партнерств і доступу до фінансування.

Основні вимоги:

- Гуманітарні принципи: гуманність, неупередженість, нейтральність і незалежність.
- Sphere Standards — мінімальні стандарти у сфері води, житла, продовольчої безпеки й охорони здоров'я.
- Мінімальні стандарти захисту дітей під час гуманітарної діяльності (CPMS) — стандарти захисту дітей у гуманітарних діях.
- Підзвітність перед постраждалим населенням (AAP) — підзвітність і залучення постраждалого населення.
- Захист від сексуальної експлуатації та насильства (PSEA) — політики запобігання сексуальній експлуатації та насильству.
- Керівництво МПК — практичні інструкції МПК.

Важливо: багато донорів і агентств ООН роблять наявність таких політик обов'язковою передумовою для фінансування.

Крок 7 Інтегруйтеся у планування та фінансування (Integration into HRP and Funding)

- Беріть участь у формуванні ОГП — спільного аналізу гуманітарних потреб населення.
- Долучайтеся до розробки національного ПГР, оскільки ваші дані з 5W і участь у кластерних зустрічах забезпечать включення ваших активностей до ПГР.
- Відслідкуйте оголошення про фінансування в межах кластерів:
 - Ukraine Humanitarian Fund (UHF) — основний механізм грантової підтримки для гуманітарних проєктів;

- Direct donor funding — міжнародні донори часто орієнтуються на дані кластерної системи.
- Готуйте проєктні пропозиції відповідно до кластерних стандартів, адже це збільшує шанси отримати фінансування.

Важливо: участь у кластерах суттєво підвищує шанси на отримання фінансування від міжнародних донорів і механізмів, оскільки діяльність організації стає видимою, узгодженою з гуманітарними пріоритетами й підтвердженою в координаційній системі.

Крок 8 Закріпіть інтеграцію та розвивайте партнерства (Sustain Integration and Partnerships)

- Підтримуйте регулярну присутність на засіданнях кластера та робочих груп.
- Регулярно оновлюйте дані у шаблоні 5W після кожного нового проєкту чи зміни географії діяльності.
- Використовуйте кластер як платформу для адвокації потреб населення і представлення локального досвіду.
- Розвивайте партнерства з міжнародними та національними організаціями для масштабування діяльності.
- Виконуйте вимоги щодо внутрішніх політик (AAP, PSEA, убезпечення (safeguarding)), щоб зберігати довіру донорів.
- Використовуйте кластерну інтеграцію для доступу до фінансування (UNF, донори, програми агентств ООН).

Результат: організація стає сталим і повноцінним учасником гуманітарної системи, її діяльність визнають на національному та міжнародному рівні, а шанси на довгострокове фінансування й партнерства суттєво зростають.

Важливо розуміти, що участь у кластері потребує часу. Представники ОГС мають бути готові вчасно подавати дані для кластерних звітів і регулярно відвідувати координаційні зустрічі, які можуть тривати по кілька годин.

Висновки

Кластерна система гуманітарної координації в Україні — ключовий механізм підвищення ефективності допомоги постраждалому населенню. Вона дозволяє:

- уникати дублювання активностей;
- виявляти прогалини у реагуванні;
- узгоджувати стандарти;
- формувати спільні пріоритети гуманітарної відповіді.

Для організацій громадянського суспільства участь у кластерах відкриває доступ до:

- актуальної інформації про потреби й пріоритети гуманітарного реагування;
- координаційних механізмів і процесів планування;
- партнерств з міжнародними й національними організаціями;
- можливостей фінансування через гуманітарні фонди й донорські програми;
- експертної підтримки й навчальних ресурсів у відповідному секторі.

Водночас неучасть у кластерній системі:

- призводить до інформаційної ізоляції;
- знижує шанси на залучення ресурсів;
- обмежує вплив організації на гуманітарні рішення, які впливають на громади, постраждале від воєнних дій населення та тих, хто потребує підтримки.

Цей посібник пропонує просту і зрозумілу дорожню карту для приєднання до кластерної системи, зокрема щодо вибору відповідного кластера й встановлення контакту з координаторами, участі у зустрічах і дотримання гуманітарних стандартів. Виконання цих кроків допоможе ОГС стати видимими, впливовими й ефективними учасниками гуманітарної системи.

Інтеграція у кластерну координацію — це інвестиція в сталість організації, її репутацію та партнерську мережу. Вона дозволяє не лише посилити власні спроможності, а й зробити гуманітарну допомогу в Україні більш справедливою, скоординованою та орієнтованою на реальні потреби людей.

Цей посібник сформований на основі матеріалів із відкритих джерел.

ДОДАТКИ І КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

● Загальна координація та стратегічні документи

1. Financial Tracking Service (FTS), Ukraine. URL: <https://fts.unocha.org/countries/234/summary/2024> (дата звернення: 03.03.2026).

2. Inter-Cluster Coordination Group (ICCG). URL: <https://response.reliefweb.int/ukraine/inter-cluster-coordination> (дата звернення: 03.03.2026).

3. ReliefWeb. Ukraine response. URL: <https://reliefweb.int/country/ukr> (дата звернення: 03.03.2026).

4. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). Humanitarian Response Plan; Humanitarian Needs Overview (HRP/HNO), Ukraine. URL: <https://humanitarianaction.info/plan/1177> (дата звернення: 03.03.2026).

5. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). URL: <https://www.unocha.org/ukraine> (дата звернення: 03.03.2026).

● Контакти й координаційні інструменти

1. Humanitarian Response — Ukraine Operations Portal. URL: <https://response.reliefweb.int/ukraine> (дата звернення: 03.03.2026).

2. Service Advisor — Protection Cluster, Ukraine. URL: <https://ukraine.servicesadvisor.net/uk> (дата звернення: 03.03.2026).

3. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). OCHA contact list (Ukraine). URL: <https://cutt.ly/8tUijB7g> (дата звернення: 03.03.2026).

● Сайти гуманітарних кластерів (Ukraine Response)

1. Emergency Telecommunications Cluster — Ukraine Response. URL: <https://www.etcluster.org/emergency/ukraine-conflict> (дата звернення: 03.03.2026).

2. Food Security and Livelihoods Cluster — Ukraine Response. URL: <https://fscluster.org/ukraine> (дата звернення: 03.03.2026).

3. Global Protection Cluster. URL: <https://www.globalprotection-cluster.org/> (дата звернення: 03.03.2026).

4. Global WASH Cluster. URL: <https://washcluster.net> (дата звернення: 03.03.2026).

5. Health Cluster (WHO). URL: <https://healthcluster.who.int/> (дата звернення: 03.03.2026).

6. Logistics Cluster — Ukraine Operations. URL: <https://logcluster.org/en/ops/ukr22a> (дата звернення: 03.03.2026).

7. Nutrition Cluster — Ukraine Response. URL: <https://www.nutritioncluster.net/conflict-ukraine> (дата звернення: 03.03.2026).

8. Shelter and Non-Food Items Cluster — Ukraine Response. URL: <https://sheltercluster.org/response/ukraine> (дата звернення: 03.03.2026).

● Міжнародні стандарти й політики

1. CHS Alliance. Core Humanitarian Standard (CHS). URL: <https://www.chsalliance.org> (дата звернення: 03.03.2026).

2. Inter-Agency Standing Committee (IASC). URL: <https://interagencystandingcommittee.org> (дата звернення: 03.03.2026).

3. Protection from Sexual Exploitation and Abuse (PSEA). URL: <https://psea.interagencystandingcommittee.org> (дата звернення: 03.03.2026).

4. Sphere Association. Sphere standards. URL: <https://spherestandards.org> (дата звернення: 03.03.2026).

5. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). Cluster approach overview. URL: <https://www.unocha.org> (дата звернення: 03.03.2026).

Більше про діяльність
нашого фонду ви можете
дізнатися на сайті

r2p.org.ua

Якщо ви вважаєте, що
під час роботи представники
БФ «Право на захист»
порушили ваші права чи
ви зафіксували неналежну
поведінку — звертайтеся,
будь ласка!

✉ complaint@r2p.org.ua

☎ +38 099 217 58 95

**Усі звернення анонімні
та конфіденційні**